

ВНЕСОК Л.І. ГОЛЬДЕНБЕРГА У РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ БІОБІБЛІОГРАФІЇ (50-80-ті роки ХХ ст.)

Л.О. Матвійчук

У статті розглянуто вагомий внесок бібліографів у розвиток наукової літературознавчої біобібліографії, які активно працювали у сфері гуманітарних наук у 50-80-х рр. ХХ ст., окреслено роль Л.І. Гольденберга у формуванні і становленні фундаментальної методичної основи біобібліографії, розглянуто його критичні праці та основні вимоги як провідного фахівця в галузі книгознавства та бібліографії в Україні до біобібліографічного матеріалу та видання покажчиків.

Ключові слова: *біобібліографічне дослідження, бібліографічний покажчик, бібліографознавство, книгознавство, біобібліографічний апарат, бібліографічний опис.*

GOLDENBERG'S CONTRIBUTION TO DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC LITERARY BIOBIBLIOGRAPHY (1950s - 1980s)

L.O. Matvijchuk

The article analyses contribution of the Soviet humanitarian bibliographers to development of scientific literary bibliography in 1950s - 1980s. It emphasizes L. Goldenberg's role in foundation of the basic methodological bibliographic principles. It also deals with critical reviews of this leading Ukrainian specialist in bibliography and bibliology and reveals the basic requirements to biobibliographic and index material.

Keywords: *biobibliographic research work, bibliographic index, bibliographiology, bibliology, biobibliographic system, bibliographic description*

Розвиток біобібліографічних досліджень соціогуманітарного характеру в системі НАН України в період 50-90-х рр. ХХ ст. характеризувався започаткуванням основних методологічних та методичних засад напряму бібліографії як науки та біобібліографії вчених. Попередній період, попри методичні розробки М.І. Ясинського, М.А. Плевака і Г. Тарнавського [1, 2], характеризували практичну стадію опрацювання методики складання біобібліографічних персональних покажчиків, хоча розвиток української біобібліографії починається ще у другий половині ХІХ ст. [3].

Суспільно-політична ситуація в Україні в 20-30-х рр. ХХ ст., коли національна бібліографія була «засуджена», а вчені пережили репресії, потім Велика Вітчизняна війна та

відбудова народного господарства в 40-х рр., – не сприяли активізації бібліографічних праць та розробці методичної основи національної біобібліографії, тим паче, що в пріоритетах гуманітарної науки було задекларовано роль народних мас в історичному процесі. Тому бібліографія літературознавства була зосереджена на видатних письменниках, які були визнані радянською владою, а короткі біобібліографічні розвідки стосувалися переважно політичних діячів.

Науково-методичним центром бібліотечної та бібліографічної діяльності в УРСР із 1949 р. стала Державна публічна бібліотека УРСР (до цього часу – Національна бібліотека Української держави (1918), Всенародна бібліотека України (1919-1934), Бібліотека АН УРСР (1934-1949), нині – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), яка була створена з метою укріплення розвитку бібліотечної справи в Україні. Тому, з 50-х рр. ХХ ст. в ДПБ АН УРСР почалися методичні розробки основних засад бібліотечно-бібліографічної роботи та підготовка бібліографічних показників, серед котрих розвивався й напрям біобібліографії.

Зважаючи на викладене, важливим завданням є визначити внесок Бібліотеки та її вчених у розвиток бібліографознавства, які закладали його засади, що досі не було об'єктом спеціального дослідження. Лише коротко сказано про це у працях Л.А. Дубровіної та О.С. Онищенко [4], згадано в дисертаційних дослідженнях О.М. Яценка [5] та Д.В. Устиновського [6].

Розвиток літературознавчої біобібліографії та шевченкіани як окремого напрямку в Державній публічній бібліотеці УРСР (з 1964 р. – Центральної наукової бібліотеці АН УРСР) в 50-80-х рр. відзначився значною активізацією. Серед біобібліографів, які активно працювали у сфері гуманітарних наук та літературознавстві, зокрема можна виокремити таких вчених як Л.І. Гольденберг, О.С. Ровнер, І.З. Бойко, К.Є. Скокан, С.В. Сороковська, Г.М. Гімельфарб, Л.В. Беляєва, М.В. Булавицька, Ф.К. Сарана та ін. Кожен із цих учених зробив вагомий внесок у розвиток наукової бібліографії та біобібліографії, про це свідчать показники праць співробітників НБУВ [7], і отже – це заслуговує на спеціальне окреме дослідження.

Окреме місце в цій когорті згаданих учених займає Л.І. Гольденберг. Він майже все творче життя присвятив книгознавчій та бібліографічній науці, працюючи в Бібліотеці (1947-1990 рр.), де пройшов шлях від редактора до старшого наукового співробітника. Він став одним із провідних фахівців у галузі книгознавства та бібліографії в Україні, про що свідчить його біобібліографічний показник, виданий 1991 р. [8].

Лев Ізраїльович Гольденберг народився 1921 р. в Києві. 1929 р. вступив і 1947 р. закінчив філологічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка. В 1942-1945 рр. був учасником бойових дій на фронтах війни. За участь у Великій Вітчизняній війні нагороджений трьома бойовими медалями та медаллю «За перемогу над Німеччиною». З березня 1947 р. до

квітня 1947 р. працював заввідділу іноземної літератури Київської обласної бібліотеки ім. ВКП(б).

Від липня 1949 р. працював у бібліографічному відділі Державної публічної бібліотеки УРСР на посаді старшого редактора, а надалі – головним бібліотекарем відділу бібліографії (з 1967), відділу наукової інформації і довідково-бібліографічного обслуговування (з 1972 р.), молодшим науковим співробітником відділу теорії і методології культури, історії книги та бібліотечної справи (з 1973), старшим науковим співробітником відділу книгознавства (1974-1990 рр.) [9].

Л.І. Гольденберг є автором значної кількості статей, бібліографічних покажчиків та оглядів матеріалів в енциклопедичних виданнях, часописах, збірниках праць, а також монографій «Українська радянська літературна бібліографія», «Бібліографічні джерела українського літературознавства», «Літературознавча книга в Українській УРСР», фундаментальної публікації документів «Книга и книжное дело в Украинской ССР : сборник документов и материалов, 1917-1941» [10]. Він брав участь у багатьох колективних працях, у створенні монографії «Історія ЦНБ АН УРСР». Одночасно проводив семінари в Київському інституті культури, де вів курс загальної іноземної бібліографії та заняття з бібліографії художньої літератури та літературознавства.

1971 р. він захистив дисертацію на тему радянської літературознавчої бібліографії – «Українське радянське літературознавство та проблеми його інформаційно-бібліографічного забезпечення», опубліковану в подальшому як монографію того само року [11].

Упродовж творчого життя Л.І. Гольденберг залишив багатий бібліографічний та книгознавчий доробок, про що свідчить його біобібліографія, видана до 70-річчя. Однак, в його численному бібліографознавчому доробку окреме місце займає біобібліографічний аспект: у ньому Л.І. Гольденберг проявив себе якщо не як засновник (ця заслуга належить Івану Франку), та як перший в Україні професійний фахівець у галузі критичної біобібліографії. Тому аналіз його біобібліографічних праць та критичних статей викликає науковий інтерес у істориків бібліографознавства.

Він прийшов працювати в Бібліотеку 1949 р. У цей період Бібліотека АН УРСР була перетворена на Державну публічну бібліотеку УРСР (далі – ДПБ) і була орієнтована керівництвом на підтримку розвитку масової та рекомендаційної бібліографії на допомогу бібліографам масових та наукових бібліотек УРСР.

У бібліотеці почався розвиток цього напрямку. З цією метою на початку 50-х рр. було схвалено два важливі методичні документи – «Інструкція бібліографічного опису», укладена О.С. Ровнер, за відповідальною редакцією К.М. Грибовської (К., 1951) [12], та «Список умовних скорочень при бібліографічному описі», укладений О.В. Бистряковим, О.Я. Білик,

Р.Б. Ліммер (К., 1951) [13]. Ці методичні документи визначили методикку підготовки бібліографічного опису в будь-якій бібліографічній діяльності, враховуючи і підготовку ретроспективних, науково-допоміжних покажчиків, бібліографічних списків, каталогів. Розвиток засад біобібліографічного напрямку, який розпочався в 50-х рр. фактично у межах літературознавчої бібліографії, значною мірою не був методично забезпеченим та ґрунтувався на досвіді бібліографів-практиків, які своїми покажчиками встановлювали норми наукової біобібліографії, хоча на той час уже існували міжнародні підходи до складання таких праць. Лише через 30 років, 1981 р. в системі АН УРСР вийшли методичні рекомендації щодо складання біобібліографії вчених [14].

Одночасно в бібліотечі у цей період розвивається рекомендаційна біобібліографія, спрямована на популяризацію класиків літератури. Бібліографічні покажчики приурочувалися до ювілеїв, наприклад, до 100-річчя Івана Франка (І.З. Бойко) [15], Панасу Мирному (М.В. Булавицька) [16], 150-річчя О.С. Пушкіна (І.З. Бойко, Г.М. Гімельфарб) [17], 100-річчя з дня смерті М.В. Гоголя (І.З. Бойко, Г.М. Гімельфарб) [18], 125-річчю Л.І. Глібова (І.З. Бойко) [19] та ін. Значна увага приділяється загальній популяризації творчості Тараса Шевченка, Михайла Коцюбинського, Лесі Українки [20], а також радянським письменникам: Павлу Тичині, Олесю Гончару [21]. У цей період поширилася практика супроводження видань творів українських письменників короткими бібліографіями критичної літератури щодо життя та творчості, зокрема, Михайла Коцюбинського, Ю.І Яновського, Л. Первомайського та інших, підготовлений бібліографами Ф.К. Сараною та М.В. Булавицькою [22].

Отже, Л.І. Гольденберг потрапив до середовища бібліографів, які розвивали бібліографічних напрям у ДПБ УРСР. Він відразу включився в цю роботу, пов'язану з підготовкою бібліографічних літературознавчих оглядів, що були призначені для впровадження наукового знання у практику діяльності масових бібліотек і публікувалися в науково-популярних журналах, зокрема, «Українська мова в школі», «Соціалістична культура», «Вітчизна», «Культурно-освітня робота» [23]. Розвивалися різні види бібліографічної продукції, зокрема, бюлетень нових надходжень, методичні та бібліографічні матеріали на допомогу бібліотекам, бібліографічна пам'ятка, бібліографічний огляд тощо. Ці праці мали оперативний характер, який визначав вибірковий підхід до бібліографії, незначний обсяг та швидке старіння матеріалу [24].

Тоді ж у 50-х рр. Л.І. Гольденберг взяв участь у підготовці бібліографії «Украинская литература. Дооктябрьский период», над укладанням якого працювали також І.З. Бойко, І.В. Булавицька, А.М. Гімельфарб, А.А. Куніна, К.Є. Скокан, виданий під спільним грифом із Державною бібліотекою ім. В.І. Леніна 1957 р. [25]. Ця праця стала для Л.І. Гольденберга ґрунтовним досвідом професійної науково-бібліографічної роботи.

Л.І. Гольденберг брав активну участь у підготовці біобібліографічних праць, тому швидко набув необхідної кваліфікації. Перші такі його праці про І. Франка та І.К. Микитенка вийшли друком у 50-х рр. ХХ ст. [26]. У 60-70-х рр. він опрацьовує фундаментальну тему післявоєнного періоду, а результати роботи узагальнює в літературознавчу бібліографію післявоєнного періоду «Українська радянська літературна бібліографія» [27]. Ця робота заслуговує на окрему увагу, оскільки автор розвиває методичні засади персональної біобібліографії, виступає як критик біобібліографічних праць.

Книга містить біобібліографічні підрозділи: «Персональні бібліографічні покажчики», «Семінарії». «Біобібліографічні словники», в яких Л.І. Гольденберг здійснює загальний огляд опублікованих персональних бібліографій, методичної літератури з питань вивчення життя та діяльності письменників та біобібліографічних словників, підготовлених провідними науковими установами в Україні. Важливість таких досліджень Л.І. Гольденберг цілком справедливо пояснює їхньою емпіричною основою. Він зазначає, що «персональні покажчики є найкраще розробленим у світовій бібліографічній практиці типом літературознавчої бібліографії – адже одне з центральних місць у дослідженні літератури посідає саме вивчення творчості окремих письменників, визначення ролі і місця письменника в загальному історико-літературному процесі, що неможливо без проведення обов'язкової попередньої роботи – опрацювання персональної бібліографії письменника. У переважній більшості таких покажчиків бібліографується творчий доробок письменника, літературно-критичні та інші матеріали, що стосуються його творчості [28].» Дослідник коротко зупиняється на загальній характеристиці стану біобібліографічної діяльності в Україні, вказує на основні біобібліографії, що вийшли в цей період, відзначає позитивні та негативні якості видань. Його праця містить і попереднє посилання на перші ґрунтовні видання біобібліографії таких письменників, як Лесь Мартович, О. Кобилянська, П. Грабовський, О. Маковей, В. Стефаник.

Увагу Л.І. Гольденберга привертає і біографічна розробка шевченкознавства і франкознавства. У шевченкіані він вказує на капітальний двотомний покажчик «Т.Г. Шевченко», підготовлений спільними зусиллями бібліографів Центральної та Львівської наукових бібліотек Академії наук УРСР, у якому вперше з усією можливою повнотою була зібрана науково цінна шевченкознавча література за 120 років (1839-1959), що вийшла 1963 р. [29], а також працю Книжкової палати УРСР, в якій зареєстровані окремі видання творів Тараса Шевченка в оригіналі та в перекладах на інші мови [29], а також низку бібліографічних списків «Збірниках праць наукових шевченківських конференцій» бібліографічної шевченкіани, підготовлених Ф.К. Сараною, та його окремі праці з шевченкіани. Згадуючи ці праці, Л.І. Гольденберг вважає, що вони формують надійну бібліографічну основу для наукового

вивчення творчості великого Кобзаря України, підготовки різноманітних рекомендаційних показників для різних категорій читачів.

Бібліографічна база франкознавства, на його думку, складена М.О. Морозом, зокрема «Іван Франко Бібліографія творів, 1874-1964» (К., 1966) та його інші твори в з франкознавства, який подає найповніший бібліографічний показник творів Івана Франка – окремих видань та публікацій у періодичній пресі, альманахах і збірниках, відзначаючи значну роботу з атрибуції творів Франка, а також науково-методичну базу підготовки біобібліографії Івана Франка [30]. Крім того, Л.І. Гольденберг вказує й на бібліографічні розвідки львівських бібліографів, уміщені у збірниках Львівського університету «Іван Франко. Статті і матеріали».

Л.І. Гольденберг згадує ґрунтовні праці серії бібліографічних праць львівських бібліографів про життя і творчість О. Маковея, О. Кобилянської, «Руської трійці» (М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького), В. Стефаніка, І. Котляревського, М. Коцюбинського, колективну роботу бібліографів Центральної наукової бібліотеки Харківського університету (Е.С. Беркович, Р.А. Ставинська, Р.І. Штраймиш) «Григорій Сковорода» (Х., 1968) та деякі інші бібліографічні посібники.

Він звертає увагу на перші наукові біобібліографічні видання, що з'явилися наприкінці 50-х – на початку 60-х рр., і стали зразками науково-допоміжних біобібліографій, розрахованих на спеціалістів-літературознавців і критиків. Зокрема, у цьому виданні львівських академічних бібліографів: М.П. Гуменюка «Петро Козланюк» (Л., 1957) та О.П. Куца «Олександр Гаврилюк» (К., 1957), згадуються показники, присвячені Остапу Вишні, В. Бобинському, М. Ірчану, А. Головку, В. Сосюрі. Характеризуючи високий рівень підготовки цих показників, він відзначає вагомий дослідницький внесок у встановлення дат життя, атрибуції творів, критичної літератури, персоналій.

Також високому науковому рівневі, як вважає Л.І. Гольденберг, відповідає бібліографічний показник К.Є. Скокан «М.Т. Рильський» (К., 1970) [31]. Л.І. Гольденберг називає його зразком всебічного бібліографічного опрацювання друкованих джерел про життя та творчу і громадську діяльність письменника, встановлення оригінальних і перекладних творів М.Т. Рильського, схвально ставиться до системи розміщення матеріалів та допоміжних показників.

Оглядаючи науково-бібліографічне опрацювання прикнижкових бібліографічних матеріалів у збірках творів письменників, що видавалися Держлітвидавом України, Л.І. Гольденберг критично ставиться до якості видань, де, як він вказує, відчувається відсутність професійної бібліографічної підготовки, оскільки до них не залучалися досвідчені бібліографи, або ігнорувалися зазначення прізвищ упорядників прикнижкових бібліографій.

Виключенням він називає прикнижкову бібліографію творів Є. Гребінки, фактично першу наукову бібліографію текстів письменника, де у хронологічному порядку майже вичерпно зареєстровані всі відомі твори (першодруки, перевидання і збірки) письменника. Ретельністю опрацювання відзначалися також бібліографічні додатки до творів П.Г. Тичини і Олеса Гончара (складені І.З. Бойком), до творів А. Тесленка, Л. Первомайського і Ю. Яновського (упорядник Ф. Сарана), Ю. Смолича (склав В. Фількін), складена літературознавцем Л. Коваленком бібліографія до тритомного видання творів А. Малишка і деякі інші прикнижкові бібліографії.

Також Л.І. Гольденберг зупиняє свою увагу на статтях журналу «Радянське літературознавство», де були надруковані списки творів І. Мики-тенка, Я. Мамонтова, переліки літературно-критичних матеріалів про життя і творчість А. Головка і М. Стельмаха, матеріали до бібліографії М. Павлика та ін. [32]. Він згадує й про краєзнавчу бібліографію П. Ротача «Літературна Полтавщина» та В. Полека «Літературно-мистецька і наукова Івано-Франківщина», що друкуються в журналі «Архіви України» під рубрикою «Матеріали до українського біобібліографічного словника».

Хоча цей розділ у праці Л.І. Гольденберга значною мірою був оглядовим, він уперше в історії бібліографії збирав в єдиному систематизованому вигляді основний біобібліографічний доробок українських літературознавців, професійно оцінював з точки зору бібліографічної майстерності.

Високо оцінює вчений деякі біобібліографічні словники, зокрема, М.П. Гуменюка «Письменники радянського Львіва. Матеріали до біобібліографії» (Вип. 1., Л., 1960).

Розглядаючи ґрунтовний п'ятитомний біобібліографічний словник «Українські письменники» (К., 1960-1965), виданий під редакцією О. Білецького, як помітне досягнення не тільки української, але й усієї радянської літературознавчої бібліографії, Л.І. Гольденберг виступає як прискіпливий критик, який бачить не лише позитивні досягнення, а й недоліки, що погіршують якість тексту. Він гостро критикував основні принципи добору матеріалу та його повноту, зокрема у 2-5 томах, присвячених ХІХ-ХХ ст. [33], де поза межами залишилося багато цікавого матеріалу. Не задовольняло його й те, що упорядники, приступаючи до підготовки видання, не визначили його тип і читацьке призначення, що зумовило невизначеність і ненауковість принципів відбору опрацювання і організації матеріалів, а також формально вузьке коло літераторів, які включаються до словника, а критерії відбору імен залишаються без коментаря. Л.І. Гольденберг критикує й правило не враховувати авторів незначної кількості праць, хоча творчість багатьох із них безперечно цікавить дослідників української дожовтневої і радянської літератури. При чому він посилається на іменний список літераторів, які подані І. Бойком у бібліографії змісту українських альманахів і збірників [34], щоб пересвідчитися, що

упорядники обминули імена десятків українських прозаїків і поетів кінця XIX – початку XX ст., а також радянського часу.

Не оминув критичних зауважень з боку Л.І. Гольденберга і добір бібліографії, можливість раціонального використання розширеної бібліографії шляхом посилання на існуючі персональні бібліо-графічні видання, та необхідність пошуків нових видань, пропущені у персональному покажчику або опубліковані після його появи. Це дозволило б, на думку Л.І. Гольденберга, створити певну систему бібліографічних видань, присвячених українським радянським письменникам, та економніше використати обмежений обсяг видання.

Оцінюючи краєзнавчі біобібліографії, він зазначав їхній рекомендаційно-вибірковий характер, призначений для пропаганди творчості місцевих письменників серед широких кіл читачів. Однак, він зазначає загальний низький рівень багатьох праць, необізнаність упорядників з розвитком бібліографічної науки та методичними працями. Л.І. Гольденберг розкритикував небажання авторів спиратися на існуючі науково опрацьовані засади підготовки таких праць, наприклад, посилається на те, що краєзнавцям невідома класична для прикладу праця І.І. Корнейчика «Краевая библиография художественной литературы», дисертаційне дослідження, де автор детально опрацював теорію та методику складання крайової бібліографії [35].

Слід підкреслити ще й те, що Л.І. Гольденберг уперше в бібліографознавстві проводить аналіз друкованих семінарій, присвячених окремим письменникам, упроваджених у вищих навчальних закладах під час підготовки спеціалістів у галузі літературознавства, аспірантів, викладачів, які є, за його власним визначенням, своєрідними науково-методичними і бібліографічними посібниками для організації наукової, в т. ч. бібліографічної роботи. Першою, після тривалої перерви, спробою створення персонального семінарію він називає працю Г. Неділька, присвячену Т.Г. Шевченкові, де подається усталена типова схема персонального семінарію, розроблена російським літературознавством. Окрім того, він розглядає семінарії О.Н. Мороза з франкознавства [36], В. Поважної, Н. Жук представлені розгорнутими літописами життя й творчості Франка, Грабовського й Коцюбинського. Вони методично пропонували для вивчення творчості письменника чотири самостійні розділи: історія вивчення життя і творчості письменника; хронологічна канва його життя й творчості; коротка бібліографія творів письменника і літератури про нього; тематика семінарських доповідей з бібліографічними списками. У семінарії «Іван Франко» міститься ще й п'ятий розділ – змістовні науково-методичні рекомендації щодо організації і проведення семінарів у вищих навчальних закладах. Варто зауважити, що найбільш кваліфікованими Л.І. Гольденберг вважає франкознавчі бібліографії, складені М.О. Морозом [37].

Загальним недоліком бібліографій того періоду Л.І. Гольденберг вважає істотне обмеження в списках літератури лише працями післявоєнного періоду, без врахування історії вивчення

даного питання, а також прагнення обмежуватися лише основними біобібліографічними працями, що визначали основні здобутки літературної бібліографії.

Варто сказати, що у путівнику «Бібліографічні джерела українського літературознавства» [38], одну з фундаментальних праць Л.І. Гольденберга, що вийшла пізніше його «Української радянської літературної бібліографії», представлені методи ґрунтового біобібліографічного дослідження (1977), а також доведено, що бібліографія, яка спирається на вивчення не лише біографії особи, а його життя та діяльності, що є обов'язковим елементом складання бібліографії праць і навпаки, неможливо уявити без повноцінної бібліографії [39].

Л.І. Гольденберг написав кілька критичних статей та рецензій на біобібліографічні праці, де послідовно притримувався своїх методичних принципів, вимоги повноти бібліографічної інформації, чітких принципів відбору матеріалу та його систематизації. Серед них рецензії на покажчики, присвячені працям І.З. Бойка «Т.Г. Шевченко: Бібліографія ювілейної літератури. 1960-1964» (К., 1966) [40], К.Є. Скокан «М.Т. Рильський» (К., 1970) [41], М.О. Мороза «Іван Франко. Бібліографічний покажчик, 1956-1984» (К., 1987) [42], О.Н. Мороза «Іван Франко. Семінарій» (К., 1966) [43].

Отже, основне значення усіх ґрунтовних біобібліографічних праць Л.І. Гольденберга, які становлять лише незначну частину його наукової спадщини, полягає в тому, що дослідникові вдалося не лише показати бібліографічний процес в українському літературознавстві в його повноті, а й спростувати загальнопоширену серед науковців того часу думку про другорядність бібліографії, її сприймання як допоміжної дисципліни, що обслуговує справжню науку. Допоміжність або рекомендаційність бібліографічного покажчика не означало відсутність теорії та методики, історичного підходу до його складання. Наукова ж біобібліографія означала ґрунтовну працю як бібліографічний метод реконструкції життя та діяльності особи, зокрема, великих письменників. Активно виступає Л.І. Гольденберг проти дилетантизму в бібліографії, який вважає так само шкідливим у бібліографії, як і в інших галузях наукової діяльності. Він пише, що «необізнаність деяких упорядників з основами методики бібліографічної роботи, нехтування практикою принципів добору, опису і розміщення матеріалів не може не позначитися на якості покажчика», наводить приклад «безпорадного» покажчика, присвяченого В. Сосюрі (М.І. Багрич та В.М. Скачков), (Х., 1966), а також різко критикує видання Книжкової палати УРСР [44].

Він показав глибоку фундаментальну методичну основу біобібліографії та бібліографознавства, висунув основні вимоги до біобібліографічного видання – цілеспрямованість добору літератури, критерії відбору осіб у словниках, повноти бібліографічних джерел та бібліографічного апарату, кваліфікована систематизація матеріалу та структури покажчика, глибокі знання життя та діяльності особи, хронологічний аналіз

основних віх у житті особи, а також врахування аудиторії або цільового та читацького призначення, яке диктує зміст, вид та форму бібліографічного покажчика.

Використана література

1. Матвійчук Л.О. Біобібліографія гуманітарного циклу у Всеукраїнській академії наук (1918-1933): історіографія та джерельна база досліджень, основні напрями / Л.О. Матвійчук // Рукописна та книжкова спадщина України. – Вип. 15. – К., 2012. – С. 183-197.
2. Матвійчук Л.О. Михайло Ілліч Ясинський (1889-1967) як теоретик індивідуальної біобібліографії / Л.О. Матвійчук // Рукописна та книжкова спадщина України. – Вип. 16. – К., 2012. – С. 212-218.
3. Матвійчук Л.О. Становлення та розвиток української наукової біобібліографії в другий половні XIX століття / Л.О. Матвійчук // Волинські історичні записки : збірник наукових праць. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – Т. 7. – С. 154-161.
4. Дубровіна Л.А., Онищенко О.С. Історія Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського: 1941–1964. – К. : НБУВ, 2003. – С. 207-210; 243-249; 268-273.
5. Яценко О.М. Розвиток системи інформаційного забезпечення біобібліографічної діяльності у Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського (90-ті роки XX ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.08 / НАН України, НБУВ. – К., 2000. – 16 с.
6. Устиновський Д.В. Науково-бібліографічна діяльність Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (1918–2010): напрями, етапи, зміст : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 27.00.03 / НАН України, НБУВ. –К., 2011. – 20 с.;
7. Центральна наукова бібліотека ім. В.І. Вернадського Академії наук України : бібліографічний покажчик. 1918-1993 / укл. І.Г. Шовкопляс та ін.– К., 1993. – 295 с.
8. Лев Ізраїльович Гольденберг : біобібліогр. покажч. / АН УРСР. Центр. наук. б-ка ім. В.І. Вернадського; укл. І.А. Певзнер. – К., 1991. – 26 с.
9. Архів НБУВ, оп. 2, Л.І. Гольденберг. Особова справа.
10. Книга и книжное дело в Украинской ССР : сб. документов и материалов, 1917-1941 / упор. – К., 1985. – С. 75-78.
11. Крижанівський С. Вступ. // Лев Ізраїльович Гольденберг : біобібліогр. покажчик / сост. Г, Т.Н. Кольяк, Е.М. Кравец и др. АН УРСР. Центр. наук. б-ка ім. В.І. Вернадського; укл. І.А. Певзнер. – К., 1991. – С. 3-5.
12. Інструкція бібліографічного опису / АН УРСР, ДПБ; Уклад. О.С. Ровнер ; відп. ред. К.М. Грибовська. – К., 1951. – 32 с.
13. Список умовних скорочень при бібліографічному описі / АН УРСР, ДПБ; уклад.: О.В. Бистряков, О.Я. Білик, Р.Б. Ліммер ; відп. ред І.Д. Золотоверхий. – К., 1951. – 36 с.
14. Библиографические указатели: рекомендации по составлению и оформлению / АН УССР, ЦНБ; сост.: Ю.В. Альберт, Н.Н. Деркач, Н.Г. Дмитриенковийшли методичні рекомендації до скла ; отв. ред. Л.В. Беляева. – К., 1981. – 50 с.; Библиографический указатель: рекомендации по составлению и оформлению / АН УССР, ЦНБ им. В.И. Вернадского; сост.: Ю.В. Альберт, В.С. Кабкова; отв. ред. И.Г. Шовкопляс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Наук. думка, 1981. – 60 с.
15. Іван Франко. 1856-1916: Бібліогр. покажчик / АН УРСР. ДПБ ; уклад. І.З. Бойко.– К., 1954. – 202 с.; Іван Франко : бібліогр. покажчик /АН УРСР. ДПБ: Уклад. І.З. Бойко.– 2-е вид., перероб. і доп. – К., 1956. – 288 с.; Іван Яковлевич Франко: К столетию со дня рождения: Памятка читателю / Сост. И.З. Бойко. – М., 1956. – 72 с.: Портр.; Гольденберг Л.І. Література про Івана Франка: [Корот. бібліогр. огляд] // Укр. мова в школі. – 1956.– № 4. – С. 84-87.
16. Панас Мирний. 1849-1949: Пам'ятка до 100-річчя з дня народження: Бібліогр. та метод. матеріали для б-к / уклад. М.В. Булавицька. – К., 1949. – 47 с.

17. Пушкін і Україна: До 150-річчя з дня народження великого російського поета О.С. Пушкіна. 1799-1949 : корот. бібліогр. покажч. / уклад. : І.З. Бойко, Г.М. Гімельфарб. – К., 1949. – 55 с.
18. Гоголь і Україна: Бібліогр. покажч.: До 100-Річчя з дня смерті М.В. Гоголя / уклад. : І.З. Бойко, Г.М. Гімельфарб. – К., 1952. – 76 с: Портр.
19. Леонід Іванович Глібов: Бібліогр. покажч.: до 125-річчя з дня народження (1827-1925) / АН УРСР. ДПБ ; уклад. І.З. Бойко ; відп. ред. О.М. Матвієнко. – К., 1952. – 15 с.
20. Тарас Григорьевич Шевченко: Памятка читателю / сост. А.М. Гімельфарб. – М., 1956. – 66 с.: Портр.; М.М. Коцюбинський : бібліогр. покажч. / АН УРСР. ДПБ: уклад. Г.М. Гімельфарб: Відп. ред. О.І. Кисельов. – К., 1954. – 99 с.; Леся Українка: Бібліогр. покажч. / уклад. М.В. Булавицька. – К., 1956. – 102 с.
21. Павло Тичина: Бібліогр. покажч. / АН УРСР. ДПБ: Уклад. І.З. Бойко. – К., 1951. – 139 с. ; Мовами народів світу: [Твори П.Г. Тичини] / уклад. І.З. Бойко // Україна. – 1952. – № 1. – С. 39; Олесь Гончар: (Корот. бібліографія крит. літ.) / уклад. І.З. Бойко // Літ. в школі. – 1955. – № 3. – С. 82-85. Архип Юхимович Тесленко, 1882-1911: Корот. бібліогр. покажч. літ. до 70-річчя з дня народження / уклад. М.В. Булавицька. – К., 1952. – 19 с.
22. Михайло Коцюбинський: Корот. бібліографія крит. літ. / уклад. М.В. Булавицька // Літ. в школі. – 1958. – № 1. – С. 87-89. Бібліографія: (Твори Ю.І. Яновського і літ. про нього) / уклад. Ф.К. Сарана // Яновський Ю.І. Твори: В 5 т. – К., 1959. – Т. 5. – С. 387-417. Бібліографія: (Твори Л. Первомайського та літ. про нього) / уклад. Ф.К. Сарана // Первомайський Л.С. Твори: В 3-х т. – К., 1959. – Т. 3. – С. 489-502.
23. Чеська і словацька література в українських перекладах (1946-1955 рр.) / уклад.: Л.І. Гольденберг // Вітчизна. – 1956. – № 5. – С. 189-191; *Гольденберг Л.І.* Художня література сучасної Індії: [Бібліогр. огляд] // Соц. культура. – 1955. – № 8. – С. 43-44; Видатні твори художньої літератури за 1951 рік, удостоєні Сталінської премії / уклад. Л.І. Гольденберг // Культ.-освіт. робота. – 1952. – № 4. – С. 17-19; № 5. – С. 43-45; № 6. – С. 11-13; № 7. – С. 10-12; № 8. – С. 11-13.
24. Дубровіна Л.А. Історія Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 1918-1941 / Л.А. Дубровіна, О.С. Онищенко. – К., НБУВ, 1998. – С. 196-197.
25. Украинская литература. Дооктябрьский период: Рек. указ. / Гос. б-ка СССР им. В.И. Ленина. АН УССР. ГПБ: науч. ред. А.И. Киселев: Под общ. Ред. А.А. Кунниковой. – М., 1957. – 181 с. – Сост. : И.З. Бойко, И.В. Булавицкая, А.М. Гимельфарб, Л.И. Гольденберг, А.А. Кунина, К.Е. Скокан.
26. Гольденберг Л.І. Література про Івана Франка: [корот. бібліогр. огляд] / Л.І. Гольденберг // Укр. мова в шк. – 1956. – № 4. – С. 84-87; І.К. Микитенко: [матеріали до бібліогр. творів] / уклад. Л.І. Гольденберг // Рад. літературознавство. – 1957. – № 4. – С. 154-157.
27. Гольденберг Л.І. Українська Радянська літературна бібліографія / АН УССР, ЦНБ ; відп. ред. Є.С. Шабліовський. – К. : Наук. думка, 1971. – 179 с.
28. Скокан К.Є. М.Т. Рильський : бібліогр. покажчик / ЦНБ АН УРСР. – К. : Наукова думка, 1970. – 519 с.
29. Бойко І.З. Українські літературні альманахи і збірники XIX – початку XX століття / І.З. Бойко. – К. : Наукова думка, 1967. – С. 203-365.
30. Корнейчик И.И. Краевая библиография художественной литературы : автореф. дис. ... канд. пед. наук / И.И. Корнейчик ; Моск. гос. библи. ин-т. – М., 1954. – 21 с.
31. Гольденберг Л.І. Рецензія // Радянське літературознавство. – 1988. – № 4. – С. 73-75.